

E K O

回

Juni 1997

Nr 73

向

Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w.

Pretoriastraat 68
B-2600 Antwerpen-Berchem

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
ISSN : 1370-0243

Afgiftekantoor : Antwerpen X-drive-in

I n h o u d

Editoriaal : Drievoudige Toevlucht	1
Shinran Shonin : Jodo-Wasan 47 - 51	3
Parlementaire Sektencommissie...	9
K. Tanaka : Seks en Boeddhisme	13
V. Audain : Ethica en Economie - De Vrouw	17
L. Van Schoors : De Sangha	22
R. Franck : De Drievoudige Wijsheid (2)	27
Jikoji-Nieuws	36

Eindredactie : Yuho B. Van Parijs

Noch de redactie noch het Centrum voor Shin-Boeddhisme zijn gebonden door de bijdragen van derden, die overigens niet noodzakelijk de zienswijze van de redactie weergeven. Iedere auteur is verantwoordelijk voor zijn bijdrage.

Het Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w. en de Shin-Tempel JIKOJI erkennen de spirituele en morele autoriteit van de Jōdo-Shinshū Hongwanji-ha (Kyoto) in de personen van Hoofdabt Go-Monshu Koshin Ohtani en van Ere-Hoofdabt Zenmon Kosho Ohtani, maar zijn voorts organisatorisch en financieel autonoom. Hun werking is dus afhankelijk van uw medewerking, uw waardering en uw steun.

Onze bankrekening (voor België) is 408-2066511-88, op naam van Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w., 2600 Berchem-Antwerpen. Voor Nederland en buitenland, bij voorkeur op postgiro 000-0173766-39, op naam van A.Peel, B-2600 Berchem-Antwerpen, België.

Editoriaal

de Boeddha is mijn toevlucht;
de Leer is mijn toevlucht;
de Gemeenschap is mijn toevlucht.

Velen zullen zich waarschijnlijk zeer levendig het moment herinneren waarop ze, voor het altaar gezeten, de handen in gasshō, voor het eerst deze woorden plechtig uitspraken.

Het nemen van de Drievoudige Toevlucht is dan ook geen onbelangrijk moment in het leven van de boeddhist. Volgens Rev. Nagatani is het te vergelijken met een tweede geboorte. De geboorte in het spirituële leven. Net zoals bij onze geboorte als mens - in de fysieke betekenis van het woord wel te verstaan - , gaat ook aan deze spirituële geboorte een zwangerschapsperiode vooraf. Het is een zwangerschap die getekend is - en gevormd wordt - door de confrontatie met de problematiek van het bestaan, door een zoeken naar, maar ook door een in aanraking komen met de Leer, eerst eerder sporadisch, dan misschien meer doelbewust.

En dan op een zekere dag komen we er toe de Drievoudige Toevlucht op ons te nemen. In de aanwezigheid van de gehele Gemeenschap bekennen we ons tot de Boeddha, de Leer en de Gemeenschap. En alhoewel de 'ceremonie' uiterlijk niet veel om het lijf heeft wordt ze door de meesten doorgaans als een soort catharsis ervaren. En dat hoort het ook te zijn...

Uit het voorgaande zou echter makkelijk de indruk kunnen ontstaan dat het nemen van de Drievoudige Toevlucht slechts een éénmalig gebeuren is in ons leven. Niets is echter minder waar.

Het nemen van de Drievoudige Toevlucht is véél meer dan het louter herhalen van drie éénvoudige zinnnetjes. Het toevlucht nemen kan een beetje vergeleken worden met het aangaan van een relatie. Wanneer we een relatie aangaan dienen we te beseffen dat niets vanzelfsprekend is. Zo volstaat het niet gewoonweg een relatie aan te gaan en dan zomaar de dingen op hun beloop te laten, a.h.w. de kat uit de boom te kijken. Neen, een relatie vraagt constante inspanning, meer nog, ze dient als het ware elk moment hernieuwd te worden.

We zouden onszelf de vraag kunnen stellen, telkens wanneer we de Drievoudige Toevlucht nemen, in hoeverre we ons op dat moment openstellen voor het Boeddhaschap; in hoeverre we opnieuw luisteren naar de Leer; in hoeverre we het gehoorde beleven binnen de Gemeenschap.

In deze zin is het aangaan van een relatie met de Boeddha, de Leer en de Gemeenschap zeker geen gratuite handeling. Want, net zoals we binnen een relatie dienen te groeien, met vallen en opstaan, met vreugde en pijn, met hoogtes en luwtes, zo ook dienen we te groeien in onze beleving van de Drie Kostbaarheden, elke dag opnieuw, elk moment opnieuw. Toevlucht nemen in de Drie Kostbaarheden is slechts een begin, maar dan wel een steeds wederkerend begin.

Het is een weg waarop iedere stap die we nemen een eerste stap is, waar elke deur die we openen de eerste is. Een Pad van Oneindig veel mogelijkheden.

Namu Amida Butsu,

Yuho

JODO WASAN

(Hymnen van het Reine Land)

Shinran Shonin

Vertaling en nota's: Rev. Yuho B. Van Parijs

47 (R34)

Ontelbare bodhisattva's uit de tien richtingen

- met het oog op het planten van de wortels van deugd¹ -
huldigen en prijzen Hem met hymnen.

Mensen, neem toevlucht in de Bhagavat.²

(1) *Tokuhon*: let. 'Wortel(s) van Deugd', m.n. de 'goede' (d.i. heilzame) daden en deugdzame handelingen die leiden tot de verwezenlijking van de Verlichting. In KGSS, VI,38 lezen we: "*De term 'wortels van deugd' verwijst naar Tathagata's deugdvolle Naam. Wie deze Deugdvolle Naam ook maar éénmaal uit, vervult de deugdzame daden die alle kwaad omzetten in verdienste. Dit is de wortel van alle deugdzame namen [van alle boeddha's] in de drie tijdperken en in de tien richtingen. Vandaar 'wortels van deugd'.*"

Vanuit de Ander-Kracht optiek wordt 'tokuhon' (e.v.) dan ook gebruikt als naam voor Amida.

(2) *Bagaba*: let. 'Verhevene', Japanse transliteratie van het Skt. 'Bhagavat', één van de betitelingen van de Boeddha. Deze Sanskrietterm wordt in het Chinees meestal vertaald als 'Seson' of 'Wereld-Geëerde'.

48 (R35)

De Hal en de Bodhi-boom² gemaakt uit de zeven juwelen,¹ behoren tot het Reine Land als Vervormingslichaam van Geschikte Middelen.

Vanuit de tien richtingen worden ontelbaren daar geboren. Hulde aan de Hal en de Bodhi-boom.

(1) *Shippō*: 'Zeven Juwelen of Kostbaarheden'. De lijst van deze zeven juwelen wordt op verschillende manieren ingevuld. In de Sanskrietversie van het Grote Sutra lezen we dat het gaat om goud, zilver, beril, kristal, koraal, rode parels en diamant. Uiteraard gaat het hier om beeldspraak en verwijzen deze zeven 'concrete' juwelen naar de zeven 'spirituele' 'componenten ter verlichting' (*sambodhyanganī*) of eigenschappen die bijdragen tot de verlichting, nl.: aandacht, studie van de Leer, energie, blijmoedigheid, innerlijke rust en vertrouwen, concentratie en gelijkmoedigheid.

(2) *Dōjōju*: 'Bodhi-boom'. De boom waaronder de Boedha de Verlichting verwezenlijkte.

(3) *Hōben Keshin no Jōdo*: let. 'Reine Land (*Jōdo*) als Vervormingslichaam (*keshin*) van Geschikte Middelen (*hōben*)'. Alhoewel hier sprake is van Reine Land is dit toch nog niet het Ware Reine Land. Het gaat hier om een zgn. 'grensland' m.a.w. een soort tijdelijk spiritueel 'tussenstadium' van waaruit men de Volkomen Verlichting (Ware Reine Land) kan verwezenlijken. Andere benamingen hiervoor zijn o.a. 'Rijk van Inertie en Trots', de 'Burcht van Twijfel' en het 'Baarmoederpaleis'. In KGSS, V,39 lezen we hieromtrent: "Zowel de Ware als de Tijdelijke Landen zijn vervullingen van de oceaan grote Geloofte van Groot

Mededogen; daarom zijn ze gekend als de 'Vervulde Boeddha-landen'. Aangezien er duizenden verschillen zijn tussen de karmische oorzaken voor geboorte in de tijdelijke boeddha-landen, zijn er ook duizenden verschillen tussen die landen. Ze worden [dan ook] 'Vervormingslichamen van Geschikte Middelen' en 'Vervormingslanden van Geschikte Middelen' genoemd.". Lees hieromtrent ook nog Shitoku A. Peel: 'Filosofie en Mystiek van de Jodo-Shinshu' p.47-55.

49 (R36)

Het Voortreffelijke Land, ¹ ruim en grenzeloos,
is ontstaan uit ²de schittering van de Voortijdelijke Geloofte.
Nederig u zelf ² en neem toevlucht in
de Reine, Edelmoedige Omhelzer.

(1) *Myōdō*: let. 'Voortreffelijke of Schitterende Land'. Verwijst naar het Ware Beloningsland (Ware Reine Land) als tegenstelling tot het Vervormingsland (zie hiervoor). Wederom in KGSS, V,39: "*Betreffende het Ware Land, spreekt het Grote Sutra over 'het Land van het Oneindige Licht' en 'het Land van de Onmetelijke Wijsheid'. De Verhandeling zegt: 'Het is oneindig zoals de ruimte, ruim en grenzeloos'.*"

(2) Letterlijk wordt hier gesproken over 'het zich neerbuigen'. Ik gebruik hier echter liever de vertaling 'nederigen' om zodoende de innerlijke intentie die gepaard gaat met dergelijke lichamelijke handeling aan te duiden. Het 'nederigen' is dan het achterwege laten van eigen berekeningen en beelden en het zich overgeven aan de Ander-Kracht.

(3) *Shōjō Daishōju*: let. 'Reine, Edelmoedige Omhelzer'. Amida wordt zo genoemd omdat hij alle wezens zonder onderscheid 'omhelst' (lees omvat) en naar Geboorte in het Reine Land leidt.

50 (R37)

Reeds voltooid is de Weldaad-voor-zichzelf en het Anderen-weldadig-zijn.¹

De doeltreffende en meesterlijk ontworpen toiselen waarop we vertrouwen;

Het gemoed is niet in staat ze te (be-)grijpen, woorden schieten te kort om ze te beschrijven.

Neem daarom toevlucht in de Onvoorstelbare Wijze.

(1) *Jiri-rita emman*: let. 'Weldaad-voor-zichzelf en Anderen-weldadig-zijn reeds voltooid'. Eén van de karakteristieke kenmerken van het Mahayana Boeddhisme is het feit dat de bodhisattva zowel de weldaad-voor-zichzelf (m.n. het verwezenlijken van de Verlichting) als het Anderen-weldadig-zijn (d.i. het 'bevrijden' van alle wezens) realiseert. We zien dit bijvoorbeeld in de formulering van de bodhisattva-geloften, bvb. "*Hoe ontelbaar ook de wezens zijn, ik neem mij voor ze alle uit de lijdenswereld te bevrijden*". Dat de bodhisattva het eigen heil onvoorwaardelijk koppelt aan het heil van alle wezens lezen we het duidelijkst in de formulering van Amida's (Dharmakara's) Geloften. Amida is dan ook de Boeddha die dit ideaal ten volste heeft verwezenlijkt, hij brengt de wezens ertoe dezelfde Verlichting te verwezenlijken als Hijzelf heeft verwezenlijkt. Het Reine Land is dan ook de volkomen belichaming van deze twee Weldaden.

(2) *Kimyō hōben gyō shōgon*: let. 'Neem toevlucht in de geschikte en meesterlijk ontworpen tooiselen'. De tooiselen die het [Tijdelijke] Reine Land sieren zijn van die aard dat ze de wezens aanzetten tot verlangen naar Geboorte in dat Reine Land.

51 (R38)

De Goddelijke Kracht en de Voortijdelijke Gelofte! ¹
De Volkomen, Heldere, Zekere en Vervullende Gelofte. ²
Onvoorstelbaar zijn de Meedogende Middelen.
Neem toevlucht in de Waarlijk Ondoorgrondelijkc. ³

(1) *Jinriki Hongan*: let. 'Goddelijke Kracht en Voortijdelijke Gelofte'. De schitterende manifestaties van het Reine Land zijn het resultaat van Amida's Kracht en de Voortijdelijke Gelofte.

(2) *Manzoku, Myōryō, Kengo, Kukyō Gan*: 'Volkomen, Heldere, Zekere en Vervullende Gelofte'. Deze vier 'bepalingen' beschrijven algemeen gezien de 48 geloften en in het bijzonder de 18de Gelofte. Een andere interpretatie stelt dat het hier respectiefflijk gaat om de 12de en 13de, de 17de, de 18de en de 11de Gelofte.

(3) *Shimmuryō*: 'Waarlijk Onmeetbaar'. De Geschiede Middelen waarover Amida beschikt om de wezens te bevrijden zijn waarlijk onmeetbaar en ondoorgrondbaar, vandaar de benaming 'Waarlijk Ondoorgrondbare'.

Antwoord aan de Sektencommissie...

Naar aanleiding van het Verslag van de Sektencommissie en de daarmee gepaarde publicatie van de infame lijst van 'verdachte' sekten werd besloten een gezamenlijke reactie op te stellen uit naam van de Boeddhistische Gemeenschappen in België, alsmede vanuit het Centrum voor Shin-Boeddhisme zelf. De twee volgende brieven werden gestuurd naar de voorzitters van resp. de Sektencommissie, de Kamer en Senaat.

L.S.

De ondergetekende Boeddhistische Gemeenschappen in België hebben met verbazing kennis genomen van de gegevens vermeld in het Verslag van de Sektencommissie en in het bijzonder van het feit dat ze in de lijst van de 'verdachte' 189 sekten vermeld worden.

Ze betreuren:

- (1) dat deze commissie geen sluitende definitie heeft willen of kunnen geven van het begrip 'sekte';
- (2) dat gezegde commissie het niet nodig of wenselijk heeft geacht de betrokken partijen te horen en in te lichten over de aan handen zijnde procedure, wat o.i. in feite strijdig is met de juridische geest van een rechtstaat;
- (3) dat het Boeddhisme, een meer dan 2.500 jaar oude spiritualiteit met wereldwijd zowat 600 miljoen aanhangers (China niet meegerekend), gelijkgeschakeld wordt met satanische en/of esoterische groeperingen;

Ze wijzen er tevens op:

- (1) dat deze Boeddhistische Gemeenschappen in België de verschillende hoofdstromingen van het Boeddhisme legaal vertegenwoordigen;
- (2) dat ze publiekelijk open staan en sedert ettelijke tientallen jaren samenwerken met vooraanstaande academische en culturele instellingen;
- (3) dat ze sociaal, fiscaal en juridisch controleerbaar zijn en effectief gecontroleerd werden en zo op al deze vlakken voldoen aan de Belgische wetgeving;
- (4) dat het verleden duidelijk heeft aangetoond dat hun gedrag zowel qua institutie als van haar leden ethisch onbesproken is gebleven;
- (5) dat de boeddhistische organisaties in België niet kunnen verdacht worden aan enige vorm van systematisch proselitisme te doen noch enige vorm van geldbejag na te streven;
- (6) dat hun organisaties internationaal erkend zijn door hun respectiefflijke traditionele overheden en dat hun verantwoordelijken vanuit de hiërarchische traditie waarop ze zich beroepen, erkend en geldig aangesteld zijn;
- (7) dat het Boeddhisme ook bij mensen bij ons, waarden bijbrengt als verdraagzaamheid en ethische verrijking, - waarden waardoor het Boeddhisme nu juist gekend is en in brede kringen gewaardeerd wordt.

De ondergetekende Boeddhistische Gemeenschappen in België, mede in naam van de burgers van Cambodjaanse, Laotiaanse en Viëtnameese nationaliteit die in ons land vertoeven, wensen de verantwoordelijke politici erop te wijzen dat in deze aangelegenheid de houding van gezegde Commissie als lasterend en beledigend ervaren wordt. Ze vragen dan ook dat hun namen uit de zg. 'zwarte' lijst zouden geschrapt worden en dit nog vóór het verschijnen ervan in boekvorm.

Voorts zijn ze bereid, waar mogelijk, samen te werken met het toekomstig *Nationaal Observatorium*, dit wel te verstaan binnen de perken van hun bevoegdheden.

Theravada
Daniel Garain

Yeunten Ling
Frans Goetghebeur

Jodo-Shinshu
Sh.Adriaan Peel

2 mei 1997

L.S.

Aansluitend op de gezamenlijke mededeling door de Theravada, het Tibetaans Instituut Yeunten Ling en ons Centrum d.d. 02.05.97, willen we hernieuwd uw aandacht vestigen op het bijzonder religieus karakter van onze instelling. Geheel in de lijn van het Mahayana Boeddhisme, werd de Jodo-Shinshu stroming in Japan (12de e.) ingesteld om de waarden eigen aan het algemene Boeddhisme plus de bijzondere interpretatie door Shinran Shonin, te verspreiden over het geheel van de bevolking. Deze school is sedert de 16de e. de belangrijkste stroming in het Japanse Boeddhisme. Ze telt in Japan zelf zowat 22 miljoen geregistreerde volgelingen. Ook in de V.S., Canada, Hawaii (waar ze ± 30 % vn de bevolking vertegenwoordigt), Brazilië en andere Zuid- en Midden-Amerikaanse landen, bekleedt de Jodo-Shinshu een aanzienlijke plaats in het religieuze leven. In Europa werden sedert 1956 Shin-gemeenschappen opgericht. Op dit ogenblik zijn er gestructureerde verenigingen in België, Duitsland, Groot-Brittannië, Oostenrijk, Polen en Zwitserland, alle onder de welwillende supervisie van de Hoofdtempel *Honpa Hongwanji* te Kyoto, Japan.

Wat ons Centrum voor Shin-Boeddhisme betreft : het werd in 1976 opgericht te Antwerpen. Op 15.12.83 nam het de juridische vorm van een v.z.w. aan (B.S. 20.12.84). Sedertdien werd integraal voldaan aan alle juridische en fiskale vereisten. Het Centrum vraagt geen contributie of lidgelden. Zijn financiële onafhankelijkheid is uitsluitend gefundeerd op vrijwillige schenkingen uit binnen- en buitenland.

De werking van het Centrum is open en transparant. Getuige hiervan de talrijke artikels die de pers in de loop der jaren eraan gewijd heeft, de vele interreligieuze contacten, de samenwerking met academische en culturele instellingen, en de bezoeken van (meestal katholieke...) scholen. Heel wat eindejaars leerlingen en studenten hebben hun eindwerk gewijd aan Jodo-Shinshu en het Centrum. Wat mijzelf betreft, werd mij per 20.06.77 door het Ministerie van Justitie - Bestuur Strafinstellingen voor geheel België 'toelating verleend om boeddhistische gedetineerden die zijn bezoek wensen of aanvaarden als moreel begeleider te bezoeken'.

We begrijpen dus geenszins de bedoeling van de Parlementaire Sektencommissie : een gevestigde, internationaal gekende en erkende stroming te willen reduceren - zeker in de ogen van een weinig ermee vertrouwd publiek - tot medelid van een gezelschap van satanische, esoterische en occultistische groepjes.

Of hebben we dit te danken aan weer eens een of andere 'Belgische dwaasheid' waarbij ook o.i. eerbare R.K. instellingen of de Bahaii of de Steinerscholen met de vieze vinger kunnen gewezen worden ?

Toch met vriendelijke groeten,

Shitoku Adriaan PEEL

SEKS EN BOEDDHISME

In het maartnummer van *Metta*, het maandblad van de *Honpa Hongwanji Mission of Hawaii* (Honolulu) verscheen een bijdrage van Rev. Ken Tanaka i.v.m. een - zeker in de USA - heet hangijzer : seks. Ofschoon de auteur van het artikel benadrukt dat - bij gebrek aan formele richtlijnen vanuit de Leer van de Boeddha - het enkel gaat om een strict persoonlijke visie, meen ik dat het tóch interessant is ook in EKO deze knelpunten even te belichten. Het spreekt echter vanzelf dat ik bepaalde aspecten die me *té Amerikaans* overkwamen, wat herwerkt heb in onze *Europese* zin.

(Shitoku)

Hoe zou je zaken die gekoppeld zijn aan seksualiteit en geslachtelijke problemen benaderen vanuit een Jodo-Shinshu perspectief ?

Eens werd ik gevraagd een antwoord te geven op een krantenartikel "Sexual Ethics in Religious Institution". De diverse categorieën waren omschreven en ik heb zowat het volgende geantwoord :

Het Boeddhisme is in de eerste plaats begaan met persoonlijk ontwaken naar de geestelijke waarde van wijsheid of besef en de ontplooiing van mededogen. Doordat boeddhistische geestelijke inzichten niet automatisch leiden naar zwart/witte uitspraken wat betreft ethische zaken die op eenieder toepasselijk zouden zijn en dat in alle omstandigheden, dienen individuele boeddhisten elk voor zich na te denken om, steunend op hun eigen spirituele inzichten, elk tot eigen conclusies te komen. De boeddhistische leringen

zijn niet gericht op ieders aankleven van een strakke moraal waarin goed en kwaad tegenover elkaar worden afgewogen. Een gevolg daarvan is dat boeddhistische groeperingen zich over 't algemeen hebben onthouden van absolutistische standpunten op het ethisch vlak in te nemen, waaronder de seksueel-ethische problematiek waarover het in deze bijdrage gaat (uiteraard is dit niet toepasselijk op monniken en nonnen die bepaalde voorschriften aangaande seks op zich genomen hebben).

Ofschoon geestelijke inzichten niet leiden tot ethische absolute uitspraken, zijn er toch enkele basisprincipes waarop een individu zich in zijn persoonlijke keuze kan laten leiden aangaande zijn of haar ethische beslissingen. Deze basisprincipes kan men als volgt situeren :

- 1) ik zal trachten aandachtig te zijn en de verantwoordelijkheid voor mijn handelingen niet te ontlopen;
- 2) ik zal trachten geen lijden te veroorzaken aan andere wezens; en
- 3) ik zal pogen anderen niet te oordelen of te veroordelen, vermits ook ik verre van volmaakt ben.

De hierna uitgedrukte meningen zijn bijgevolg louter individueel en mogen noch aan de Boeddha noch aan boeddhistische instellingen aangewreven worden; ze zijn bedoeld voor leken (dus ook voor de niet-kloosterlijke clerus) binnen de hedendaagse westerse context.

Teenage seks : eigenlijk sterk af te raden, want gelet op de onrijpheid van de leeftijd, kunnen teenagers noch de verantwoordelijkheid noch de voorzorgen op zich nemen wat betreft een eventuele zwangerschap of de gevolgen van geslachtelijke ziekten.

Voorhuwelijkse seks : dient ontmoedigd te worden voor minderjarigen, voor dezelfde redenen als hiervoor. Ander-

zijds worden in deze aangelegenheid de volwassenen aangeraden aandachtig te zijn voor de drie basisprincipes.

Masturbatie : eigenlijk geen principieel probleem; het is moeilijk hiervoor een morele veroordeling uit te spreken.

Buitenechtelijke seks : dient (zeker sociaal) afgeraden te worden, vermits het lijden en onenigheid in de gezinnen en families teweeg brengt.

Echtscheiding : kan moeilijk verboden of veroordeeld worden vanaf het moment dat alle pogingen tot verzoening uitgeput zijn.

Abortus : dient ontmoedigd te worden, maar men kan geen veroordeling uitspreken wanneer er écht geen enkele andere oplossing te vinden is; maar de betrokken partijen dienen wél hun (karmische) verantwoordelijkheid op te nemen.

Contraceptie : geen enkele reden om dit niet te aanvaarden.

Gehuwde clerus : in de overtuiging dat ook de clerus kan huwen om een normaal leven te ervaren, huwde de stichter van de Jodo-Shinshu, Shinran Shonin zelf na twintig jaar celibatair kloosterleven en verwekte hij meerdere kinderen. De meeste Jodo-Shinshu 'priesters', sedert zowat 800 jaar, zijn officieel gehuwd, eigenlijk een principieel unicum onder de boeddhistische scholen, ofschoon heden ten dage ook andere Japanse boeddhistische scholen hun clerus toelaten te huwen.

Vrouwelijk priesterschap : zeer gebruikelijk in de Jodo-Shinshu. Er is geen enkele doctrinale basis waarop het ordineren van vrouwen zou kunnen afgewezen worden.

Homoseksuele gerichtheid : kan (om karmische gronden) niet veroordeeld worden. Alle wezens worden immers op gelijke wijze door Amida omvat, wat of hoe ze ook zijn.

Homoseksuele handelingen : niet in se te veroordelen, maar vrijwilligheid en de drie basisprincipes moeten in acht gehouden worden.

Ordinatie van homoseksuele priesters : kan principieel niet veroordeeld worden; men dient wél in de dagdagelijkse praktijk rekening te houden met de heersende opvatting van de gemeenschap waarin de homoseksuele priester zijn functie vervult.

Ik kan best beseffen dat sommige van deze uitspraken sommige personen van onze goe-gemeentes kunnen storen, zeker in de seksueel geladen atmosfeer, vol blijkbare pedofilie, die België momenteel politiek en juridisch littekent. Dat is dan een persoonlijke ik-houding stellen tegenover een ik-situatie. Men bedenke hierbij de Oneindigheid van het Boeddhaschap in Wijsheid/Mededogen tegenover de individuele veroordelingskes van u of mij.

(Shitoku)

ETHICA EN ECONOMIE

De Vrouw

Vincianne AUDAIN

Wanneer men ertoe overgaat de politieke, sociale en economische 'rechten' van de vrouw te beschouwen zowel op het wettelijk vlak als in de feitelijkheid, dan kan elkeen bevestigen dat het in de geïndustrialiseerde maatschappijen van West-Europa, van de Verenigde Staten of van Australië is dat de situatie van de vrouw het meest gunstig is - en dat bijgevolg de vrouwen in die streken dan ook het gelukkigst zouden moeten zijn. Althans is het op deze wijze dat dit in het Westen wordt voorgesteld.

Inderdaad, in de westerse logica, opdat een vrouw zou kunnen genieten van haar 'rechten', is het noodzakelijk dat zij de studies die zij wenst te ondernemen ook kan ondernemen, dat ze een werkkring kan aantreffen die beantwoordt aan haar kwalificaties, en dat ze, dank zij een rechtvaardig loon, ook economisch onafhankelijk kan zijn. In haar partnerleven, eist ze eveneens het recht op van beheer op het gemeenschappelijk bezit, op de takenverdeling, op het recht van een eigen mening en op inspraak op de beslissingen die het partnership kan treffen met betrekking op de diverse gezamenlijke belangen, en zelfs het recht op een vrijheid die haar zou toelaten zich persoonlijk te ontwikkelen enz. Is zij niet gelukkig binnen dit partnership, dan moet zij het recht hebben niet enkel tot een scheiding over te gaan, maar als maatschappelijk volwaardig en economisch onafhankelijk erkend te worden. Ik zou deze lijst tot in den treure kunnen verlengen, maar ik meen dat het belangrijkste vermeld is geworden.

Maar wat ziet men wanneer men die zaken in hun feitelijkheid beschouwt ? Zelfs wanneer er feministische bewegingen zijn die blijven onderlijnen dat de gezochte gelijkheid nog niet bekomen werd, toch moet ik vaststellen dat het redelijk is te zeggen dat volgens de hogervermelde criteria de situatie van de westerse vrouw benijdenswaardig is. Zo kan men b.v. het schoolbeloop van de meisjes, hun massieve intrede in de arbeidsmarkt en zelfs in tot nu erg mannelijk geziene beroepen (arts, advokaat, rechter, journalist, diplomaat...) in overweging nemen, of de strengere bestraffing van verkrachting en een 'beter onthaal' in de politiecommissariaten, de juridische aanvaarding van abortus, de erkenning als misdrijf van seksuele aandrang in bedrijven en kantoren enz.

Maar deze in de loop van de twintigste eeuw verworven situatie wordt nu wel ernstig bedreigd door de economische achteruitgang, die zeker voor de vrouwen dreigender en dreigender wordt.

De tijdsduur van de verplaatsingen naar en van het werk is dezelfde gebleven, tegenover een loon dat in vrije val neerstort, een minder interessante arbeid vermits de half-tijdse arbeid hoofdzakelijk betrekking heeft op ondergeschikte werkzaamheden, dreigende verlaging van de vergoedingsdrempels, weinig aantrekkelijke uurroosters. Heel wat vrouwen komen terecht in de werkloosheid. En al die situaties monden uit op een grotere afhankelijkheid ten opzichte van de echtgenoot...

Hoe bekijkt het Boeddhisme dit verschijnsel ?

Heel wat religies waren en soms zijn nog medeplichtig aan deze ondergeschiktheid van de vrouw. In het Westen hebben de marxistische theorieën in het begin van deze eeuw

deze toestanden aan de kaak gesteld en - *geven we aan de keizer wat de keizer toekomt...* - men moet toegeven dat het marxisme een positieve evolutie van de vrouw in de hand heeft gewerkt en zelfs een weldadige vrijmaking ten opzichte van de dwangelingen van de Kerk. Neem b.v. de uitsluiting van de vrouw in het priesterschap van de R.-K. Kerk, om van de Islam nog niet te spreken...

In het Boeddhisme is er - althans in theorie...- in deze zin niets verboden aan de vrouwen. In Indië ten tijde van de historische Boeddha, was de geestelijke opening van de heilsweg voor de vrouwen zelfs uitzonderlijk. Soms wordt weliswaar beweerd dat ondanks het feit dat de Boeddha meende dat een vrouw zeer goed de Verlichting kon verwezenlijken, hij evenwel heel wat beperkingen hiervoor heeft ingevoerd en een groter aantal voorschriften bepaalde heeft voor de nonnen dan voor de monniken. Persoonlijk kan ik daar niet op antwoorden aangezien geen enkel van de antwoorden die men mij daarover te kennen gegeven heeft mij logisch en verifieerbaar overkwam. Daarentegen, wanneer sommige het feit onderlijnen dat er minder vrouwen dan mannen zijn die het statuut van tempelpriester, Roshi, Lama enz. behalen binnen de diverse tradities, dan denk ik dat men de schuld hiervan niet aan de Leer van de Boeddha, maar aan de cultuurpatronen dient te wijten.

Men dient bijgevolg die zaken te onderzoeken zoals ze zich voordoen binnen de oosterse maatschappij zelf : weinig vrouwen bekleeden er hoogverantwoordelijke of hooggewaardeerde posities. Het is dus op het vlak van de maatschappelijke mentaliteiten dat de vrouwen aldaar geen (of weinig) toegang hebben op dergelijke betrekkingen, of het nu gaat over hun persoonlijke keuze gebaseerd op de ontvangen opvoeding of uit oorzaak van een zeker machisme. Maar in geen enkele school van Theravada of Mahayana kan men een

duidelijke regel aantreffen die aan vrouwen de toegang tot een hoger geestelijk niveau en de erkenning ervan zou verbieden.

Zelfs in Tibet, waar de vrouw vaak een vrijere, meer open situatie kon bekleden, blijft er volgens de Dalai-Lama nog heel wat in deze zin te verwezenlijken. Maar ik ben er niet van overtuigd dat deze vooruitgang kan verwezenlijkt worden op voorwaarde dat er een vooruitgang van de kennis van de boeddhistische leer en van de boeddhistische denkwijze zou plaats hebben, dan wél op voorwaarde dat het Boeddhisme mannen en vrouwen meer mogelijkheid zou bieden zich te ontplooiën en zich te bevrijden van vooroordelen, van gewoontes en reflexen die het gevolg zijn van opvoeding, van maatschappelijk milieu of van andere oorzaken.

Opmerkelijk is ook dat in de landen van het Oosten waar het Boeddhisme samenleeft met andere religieuze stromingen, zoals Hindoeïsme, Islam of Shinto, het precies in de boeddhistische lekenmiddens is dat een groter aantal vrouwen na hun studies belangrijkere posities kunnen verwerven doordat het familiale en culturele milieu aldaar minder hindernissen opwerpt. Toch wordt door heel wat oosterse vrouwen het werk ervaren als een noodzaak om te overleven, zonder dat ze hierin een waarde van persoonlijke ontplooiing, zoals wij dat aan de arbeid toeschrijven, ervaren.

Deze waardering van de arbeid als persoonlijke ontplooiing is trouwens een probleem waarover het niet zo gemakkelijk is te praten, want ze werpt heel wat geconditioneerde reacties op, die te wijten zijn aan een denkpatroon dat vooral in het Westen gedurende de economische opbloei na de oorlog ontwikkeld is geworden. Men zou eventueel objec-

tief analyserend moeten nagaan in welke gevallen vrouwen-arbeid inderdaad het resultaat is van haar vrije beslissing en in hoeverre haar arbeid bijgedragen heeft tot een opbloei van haar persoonlijke werkzaamheid en van haar gezinssituatie.

Wat er ook van zij : werken als 'juist middel van bestaan' kan geen enkele ontplooiing bieden zolang het opgevat wordt als een voortdurend streven naar promotie of naar financieel voordeel.

"Is de westerse vrouw in staat een onderscheid te maken tussen maatschappelijke gelijkheid en gelijkberechtiging met de man ? Is zij in staat de verantwoordelijkheden van haar keuze te dragen of wil ze enkel de schijn wekken dat ze heel wat verantwoordelijkheden aankan ?" Deze en dergelijke vragen werden me meer dan eens gesteld door Aziaten die een beslist kritisch oog hadden voor het verworden van de gezinscellen in het Westen en zich vragen stelden over de sociale rol van de vrouwen en de toekomst van kinderen uit 'opengebarsten gezinnen'. Deze en dergelijke vragen, wat men er ook van moge denken, kunnen onze traditionele denkschema's overhoop werpen en ons verplichten op die zaken een andere blik te werpen. Ik ben dan ook de mening toegedaan dat het noodzakelijk is hierover grondig na te denken en openlijk te praten, zodat doorheen de confrontatie van de verschillende opvattingen, het mogelijk wordt geconditioneerde opvattingen te ontzenuwen, wat enkel bevruchtend kan werken.

De Sangha...

Lut VAN SCHOORS

Toen de Boeddha het Parinirvana betrad, heeft hij geen opvolger aangeduid, noch heeft hij een kerk gesticht. De Boeddha heeft de Sangha in het leven geroepen en daarnbinnen wordt de Leer bewaard en doorgegeven en de boeddhistische levenswijze beleefd.

Boeddha, Dharma en Sangha zijn een essentiële eenheid. Wanneer we ons tot het Boeddhisme bekennen, nemen we onze toevlucht tot deze 'Drie Juwelen'.

Oorspronkelijk was de Sangha de orde van monniken en nonnen. Deze mensen stonden min of meer buiten het leven, hadden geen beroep, slechts een paar onontbeerlijke bezittingen (o.a. een bedelnap), en vertrouwden voor hun levensonderhoud op de lekenbevolking. Voedsel schenken aan de Sangha was een daad waarmee men heilzaam karma verwierf en waardoor men mocht hopen op een gunstige wedergeboorte waarin de Verlichting misschien mogelijk zou zijn. Als leek was je daar immers van uitgesloten: de orde der monniken werd min of meer beschouwd als een gemeenschap van heiligen en bezat het monopolie op de Verlichting.

Alhoewel de Boeddha veel waardering heeft betoond ten opzichte van de lekenbevolking, heeft men blijkbaar eeuwenlang gedacht dat het verwezenlijken van de Verlichting voorbehouden was aan een selecte groep die het kon opbrengen in afzondering en eenzaamheid te mediteren en hard te werken aan zijn 'zieleheil'.

Door het ontbreken van een centraal gezag en door het feit dat het Boeddhisme niet aan één plaats of gemeenschap is gebonden, heeft de Leer zich altijd en overal aan de plaat-

selijke gebruiken kunnen aanpassen en de eigenheid van een volk kunnen integreren. Maar het is pas toen Shinran uit de Orde stapte en huwde, dat de aanzet tot een leken-gemeenschap werd gegeven.

Het is natuurlijk zo dat grote leermeesters voor hem reeds bepaalde ideeën hadden uitgewerkt, maar Shinran kristalliseerde daaruit de essentie en trok als het ware de bestaande opvattingen over Amida's Mededogen mijlenver open: iedereen kreeg toegang tot de Sangha en iedereen die het Ware Vertrouwen 'bezat' kreeg toegang tot het Reine Land.

Shinran brak uit de beperkte kloosterorde door zijn interpretatie van de Leer, hij draaide de heersende waarden radicaal om: in plaats van halve heiligen die door strenge ascese en meditatie uiteindelijk aan de Verlichting toekomen, houdt Shinran ons het beeld voor van Amida die, vanuit het Oneindige Mededogen, ons tegemoetkomt.

Shinran was overtuigd dat de Verlichting voor ieder van ons mogelijk is. Zijn leer is de Leer die naar de mensen toekomt. Zijn leer is een leer op onze maat. Mensen zoals wij, juist zoals we zijn, behoren ook tot de boeddhistische gemeenschap, in de volle zin van het woord.

Er zijn verschillende invullingen van het begrip Sangha mogelijk. In sommige richtingen wordt nog altijd de overtuiging aangehangen dat de Sangha de Orde van monniken en nonnen is.

En wanneer ik aan 'Sangha' denk, dan heb ik in de allereerste plaats die kleine groep *dharma-vrienden* voor ogen, waarmee je na elke tempeldienst kan zitten keuvelen, waarmee je af en toe diepgaande gesprekken voert, en aan wie je je vragen kunt voorleggen met de zekerheid dat er een antwoord komt. De Sangha, dat is de groep van medereizi-

gers op de boottocht naar het Reine Land, de gezellen op het Achtvoudige Pad, de compagnons, de 'broeders' (m/v).

Als leek heb je het natuurlijk razend druk met het vervullen van je dagelijkse verplichtingen, het nakomen van je afspraken, het hoofd bieden aan je problemen, maar uiteindelijk zijn we zelfgenoegzaam genoeg om het normaal te vinden dat er ook nog zoiets als een lekengemeenschap bestaat waarbinnen wij onze spirituele behoeften kunnen realiseren.

'Normaal' is dat echter niet ! Toen Shinran het klooster verliet en de Leer van de Nembutsu begon te prediken, werd dit als een zodanige bedreiging voor de Orde en de heersende opvattingen beschouwd, dat hij werd verbannen en zijn leer werd verboden. Toch deed hij verder, en vanuit die onbaatzuchtige en consequente houding én zijn interpretatie van Amida's Mededogen, groeide uiteindelijk dat wat wij nu als Jodo Shinshu kennen en waarin wij onze thuishaven hebben gevonden. Wanneer je daar eens bij stilstaat, wanneer je dat eventjes tot je laat doordringen, besef je dat het bestaan van onze lekengemeenschap, onze Sangha, iets is om diepe dankbaarheid voor te voelen. Het is een Juweel dat je in de schoot krijgt geworpen.

Heb je als boeddhist de Sangha nodig? Ik denk van wel. Binnen het Mahayana en binnen de Jodo Shinshu speelt de Sangha een zeer belangrijke rol. We zijn geen boeddhist op ons eentje, we kunnen ons niet van de buitenwereld afsluiten en de Leer bestuderen en verwezenlijken voor onszelf alleen. Niemand van ons kan het allemaal uitzoeken en overwegen zonder hulp. Ieder mens heeft nood aan anderen, om van gedachten te wisselen, om opvattingen te vergelijken, om gecorrigeerd of bevestigd te worden. Kunnen aanleunen bij een groep gelijkgezinden is een groot voorrecht. Het geeft je de zekerheid dat je in

essentie hetzelfde nastreeft en je interpretatie van bepaalde punten kan worden bijgestuurd.

De gezamenlijke diensten kunnen je kracht en inspiratie geven voor je gewone, dagelijkse leven. In die zin bewaart de Sangha de Leer en geeft zij deze ook door.

Daarnaast is de Sangha ook de gemeenschap waarbinnen de Leer van de Boeddha wordt be- en ge-leefd. En ook dat kunnen we niet alleen. In theorie lopen we allemaal wel warm wanneer we over het Bodhisattva-ideaal lezen, maar in de praktijk is het soms al moeilijk om gewoon vriendelijk, beleefd en verdraagzaam te blijven. Nochtans is het Shin-boeddhisme zeer sociaal geladen. Denk maar aan Ekō, dat we bij iedere eredienst reciteren. Mochten we al verdiensten verwerven, dan is het de bedoeling die aan alle wezens gelijkelijk over te dragen: ook aan die vervelende collega, ook aan die soms enerverende partner, ook zelfs aan die irritante huisbaas...Het Grote Mededogen van Amida omvat alle wezens.

Dan is het toch ook logisch dat je, binnen de Sangha, elkaar helpt eenzelfde lijn te trekken, in je leken-leven eenzelfde houding aan te nemen, om met welwillendheid en mededogen de anderen tegemoet te treden en je egoïsme en zelfzucht aan de kant te zetten.

We weten allemaal wat het Achtvoudige Pad inhoudt. Het is een hele opgave om dat elk moment van elke dag weer te beleven. Maar daar houdt het niet bij op. Ik denk dat je pas echt boeddhistisch leeft, wanneer je het Achtvoudige Pad niet enkel voor jezelf realiseert, maar wanneer je daar telkens opnieuw alle levende wezens in betreft: die hele ruime oneindige Sangha, die onbeperkte gemeenschap van boeddha's, bodhisattva's, van alle boeddhisten over de ganse wereld, alle mensen, alle dieren, de

planten, de ganse kosmos en alles wat daarbuiten is... Op die manier wordt niets of niemand uitgesloten, en dat zal ook wel de bedoeling zijn. Op die manier wordt de Sangha de enkeling die je ontmoet, de dierbare vriend met wie je op een zonnige avond een ernstig gesprek over de Leer hebt, de lieve vriend die gestorven is, maar die je indertijd zoveel over de Leer heeft bijgebracht, de jonge vriend die nog zoekend is en die met zijn vragen bij je komt, de Wistaria in je tuin die door de harde regen zijn blauwe bloemen verloor, de neurotische kat die je meestal nooit maar dan toch eindelijk een kopje geeft, de vele boeken over de Leer die je uit je slaap houden, de komeet Hale-Bob (sic) die boven het dak van je overbuur in volle pracht zijn licht naar de aarde zendt...

Al die manifestaties van leven, van lijden én per definitie dus ook van mogelijkheid tot Verlichting. Het leven zit er vol van. Je moet het alleen maar kunnen en willen zien. Het leven zit vol verwijzingen naar de Leer, naar de Boeddha en maakt ons duidelijk dat we met alles en allen één Gemeenschap vormen. Dat we deel uitmaken van een groter geheel dan ons eigen bekrompen, moeizame leven.

En dat het onze taak is ons gemoed te richten op de verwezenlijking van de Verlichting en een weldadigheid zonder grenzen voor alle levende wezens.

Namu Amida Butsu

De Drievoudige Wijsheid van Luisteren, Overwegen en Handelen (2)

Myoukai R. FRANCK

2. Overwegen

Met overwegen wordt bedoeld het nadenken over hetgeen men gehoord of gelezen heeft, het laten bezinken, het grondig nagaan en afwegen tegen de eigen ervaring. De Leer van de Boeddha is immers én kennisleer, én heilsleer én ervaringsleer. Maar er is eveneens de dwingende noodzaak dat we dat doen in een geest van kritische zelfreflectie.

2.1 sleutels

Boeddha Gautama heeft er steeds weer op gewezen dat onze zintuigelijke waarnemingen en ervaringen *concepten*, *dharma's* zijn, d.w.z. dat ze alle eigenheid en alle substantie missen. Ze zijn samengesteld uit de steeds wisselende en veranderende bundelingen van de vijf *Bestaanservaringen*. Ze bestaan enkel relatief tot andere begrippen en zijn niet-zelf. Zuiken schreeft hierover ooit in zijn verhandeling 'De Oceaan van de Grote Overgave': 'Tracht niet te veel van je eigen opvattingen af te hangen, noch van je kennis noch van de manier waarop je de dingen begrijpt. De geest van bewustzijn verandert voortdurend zoals een rivier: hij kent geen stilstand, zelfs niet voor één ogenblik.'

Anderzijds dienen we ons bewust te zijn van de relativiteit van onze dagelijkse omgangstaal die niets anders is dan een *geschikt middel* wanneer we de Leer naar buiten brengen naar onze medemens:

In zijn *Madhyamaka*-systeem heeft Nagarjuna immers gesteld dat er niet één maar twee aspecten van de waarheid zijn, namelijk de religieuze, absolute, 'ultieme' waarheid, en de relatieve waarheid van onze wereldse, dagelijkse omgangstaal. (Deze Nagarjuniaanse logicasleutel maakt het overigens duidelijk waarom de begrippen *absolute* wijsheid en het *absolute* mededogen begrippen zijn die (enkel) met de Boeddhanatuur gelijkgesteld (kunnen) zijn).

Het samengaan van beide leringen brengt ons dan ook het besef bij van onze begrenzingen. Onze conceptuele formuleringen en de kwalitatieve beperkingen van onze (relatieve) omgangstaal mogen dan ook inhoudelijk limitatief zijn, zij blijven niettemin de *nuttige instrumenten* waarover we beschikken wanneer we de Leer overwegen of aan onze medemenselijke verduidelijken.

In het derde stadium brengen we datgene wat we gehoord en overwogen hebben in de praktijk.

3. handelen : de Leer beleven

In de dagelijkse gang van zaken is het doorgaans een stuk makkelijker de dingen zo maar op je los te laten komen, je geen zorgen te maken als 't kan vermeden worden en voor 't overige: *métro, boulot, dodo*, zoals de Fransen het zo gevat plegen te zeggen.

Maar we kunnen ons leven ook bedachtzamer, doelbewuster en veelzijdiger beleven.

3.1 De blauwdrukken voor ons handelen

De rijke boeddhistische literatuur is onze gepaste blauwdruk als we ons leven zinvoller - voor onszelf én voor onze medemens - willen opbouwen.

Hèt vademecum voor de Shin-boeddhist is hier de Vierde Edele Waarheid: het Edele Achtvoudige Pad, dat, zoals eerder gezegd, in de Mahayana-traditie de vorm heeft aangenomen van de zes **pāramitā's** ('Volkomenheden'), samen met de vier **Brahmavihāra's** en de zeven **sambodhyangani's**.

De laatste twee gedragscodes zijn verdere benaderingen van de zesde, zevende en achtste spaken die de derde serie van het heilsrad, nl. **samādhi** (concentratie, contemplatie), groeperen. **Samādhi** [bijeengbrengen, bijeenvoegen] brengt alle mentale functies tot éénsgerichtheid en kan omschreven worden als de hoogste geestestoestand van waaruit de fundamentele onwetendheid (eigenlijk *mis-wetendheid*) doorschouwd wordt.

Wat dienen we nu te doen om goed te handelen?

Ik citeer hier een tekst van Daniëlle Girardin: 'Dat [juist te handelen] leert ons de gerichtheid inzicht te verwerven in de ik-gebonden conditioneringen en motivaties die ons handelen sturen om van daaruit in onszelf ruimte te creëren waarin een ànder handelen kan oprijzen. En vanuit dat handelen ontmoeten we de Andere.' (Uit 'Het Volstreckte Vertrouwen' - Daniëlle Girardin)

Shinran Shonin raadde nochtans aan niet te zeer belang te hechten aan het navolgen van alle voorschriften uit de Dharma maar rechtstreeks, via de **nembutsu**, de Boeddha te benaderen. Door het horen van de Nembutsu besef je beter

de illusie van samsara en ook je eigen schijn-heiligheid, je eigen mogelijkheden en onmogelijkheden - en hoe je er mee kunt afrekenen. (Lees hierover 'De Samsarische Illusie' - Agneska Myoshu Jedrzejewska, Ekō nr. 54)

Een goed uitgangspunt is hier vooreerst onszelf te aanvaarden zoals we zijn: hoe kunnen we anders zeggen dat we als Shin-boeddhist ernaar streven anderen te aanvaarden zoals ze zijn, en verlangen naar hun welzijn, en dat we ons betrokken voelen bij hun verlossing? (Uit 'Het Volstrekte Vertrouwen')

Een kleine greep uit de vele dingen die we kunnen *doen*:

☉ In onszelf een vredig en vreugdig gemoed scheppen en alsdan ook blijmoedigheid en medevreugde aan anderen schenken (ook dat is een vorm van *dāna*).

Zo stelt Rev. Gyomay M. Kubose in zijn boek 'Everyday Suchness':

'De ware vreugde aan het werk is het werk zelf, eerder dan het resultaat van het werk. Moderne mensen zijn meestal resultatenzoekers. Zij denken dat het doel zoveel belangrijker is dan het middel. De boeddhist leert dat elke stap en elk gebruikt middel heel belangrijk zijn. Elk middel is op zichzelf een doel. De gelukkigste en rijkste mens is diegene die vreugde scheidt in wat hij doet.'

☉ Dagelijks - of wanneer het spontaan opwelt samen met de Nembutsu - aan Amida Boeddha dankbaarheid betuigen voor de onverwoordbare weldaad van zijn Oneindig Mededogen. Dankbaarheid is het meest markante gevoel voor de Shin-boeddhist t.o.v. de totaliteit van het bestaande, inclusief alle wezens.

Zo is bijvoorbeeld een mooi Shin-gebruik vóór de maaltijd de handen in *gasshō* samen te brengen en te zeggen 'Itadakimasu' [hiervan zal ik eten] in dankbaarheid voor al wie en al wat bijgedragen heeft tot de mogelijkheid het voedsel te nuttigen.

Ook in de maatschappij, in de dagelijkse omgang met andere mensen, zal de Shin-boeddhist zijn vreugde en dankbaarheid manifesteren als lamp voor anderen.

☉ Mededogen aanvoelen voor andere wezens, maar - aangezien we moeilijk andere wezens van het lijden kunnen verlossen zoals we het willen: - zonder te vergeten dat door het uitspreken van de Nembutsu we deelachtig worden van de boeddhakracht en zo mede werkzaam zijn met de allesomvattende liefde voor alle voelende wezens. (Tannishō IV)

Mettā (al-liefde) is geen sentiment. Mettā rijst op als een spontane behoefte om uit te reiken... er is geen bekommernis meer *wie* dat wezen is.

☉ Aandacht besteden aan *wart* aandacht waard is (ook een vorm van 'kijken!') en aandacht geven aan wat je hier en nu doet... en ondertussen al het andere loslaten.

⊗ 'Telkens we iets slechts gedaan hebben zouden we er berouw over dienen te voelen en Amida dienen te verheerlijken door de Nembutsu uit te spreken... Een groot stuk van de wijsheid bestaat erin het slechte en het goede in ons bestaan precies op dezelfde wijze te aanvaarden.' (Rev. Prof. Zuiken Saizo Inagaki)

'Het is uitsluitend door het dagelijks beleven van de Leer dat je de diepere inhoud ervan ook met het 'intellect' kunt

vatten maar laat je niet strikken in je eigen verstand noch in je eigen herinneringen.'(Rev. Prof. Zuiken Saizo Inagaki)

"Volgelingen van de Boeddha zijn altijd waakzaam en hun gedachten zijn altijd gericht op de Boeddha, de Dharma en de Sangha." (Dhammapada)

3.2 De Sangha en de tempel

De **Sangha**, als derde component van de drievoudige toevlucht, is voor de volgeling van de Verhevene wellicht het meest *tastbare* juweel van de **Drie Kostbaarheden**. Tastbaar ook omdat we, naar mijn gevoelen, onze gemeenschap van mede-vogelingen, medereizigers op hetzelfde pad, als een spirituele én wereldse familie-gemeenschap aanvoelen.

De tempel, het zwaartepunt van onze sangha, is het polyvalente trefpunt van onze gemeenschap: het is niet enkel de plaats waar we de 'erediensten' bijwonen, de Leer horen verduidelijken en onze dankbaarheid voor het Oneindige Mededogen in een enigszins plechtstatiger sfeer kunnen uitdrukken. De sangha is ook de plaats waar, wanneer er al eens problemen zijn, goede raad gegeven én gekregen wordt (...of het spreekwoordelijke hart onder de riem gestoken wordt). Om al deze redenen verdient de tempel onze speciale aandacht en bekommernis. Onze gemeenschap staat of valt - of bloeit - immers in de mate van de inzet van al zijn familieleden.

... en de Leer horen, beleven ...en doorgeven

Naar de tempel komen, er de diensten bijwonen, achteraf nog gezellig praten over een kopje koffie en een 'knabbelkje' kan best leuk zijn maar kan ook een gewoonte worden. Een dergelijke gang van zaken heeft nog maar

weinig te maken met het beleven van de Leer. Meester Shichiri (1835-1900) geeft ons hieromtrent volgende vermaning: 'Als je inderdaad naar de Leer wilt luisteren, trek dan naar de tempel, zelfs al dien je dan je verbintenissen en afspraken te verwaarlozen'.

Nu is het wèl zo dat de Leer niet meer gebracht hoeft te worden: die hebben we. En de commentaren en verduidelingen zijn ons, sinds twee en een halve millenia, in een ononderbroken stroom, door meesters, leraren en priesters tot hier en nu op de *naijin* van onze tempel gebracht. Maar elk van ons die zelf voorgaat zet gewoon die edele taak van het brengen van de Leer voort. Hij of zij bewijst zodoende niet alleen zichzelf een dienst maar geeft ook anderen de mogelijkheid naar de Leer te luisteren.

De persoon die aldus voorgaat toont dat hij/zij belangstelling heeft voor zijn medemens en dat zij/hij er medevreugde aan beleeft. Je hoeft er beslist geen talent van een Shakespeare-acteur voor te bezitten en het koude zweet hoeft je hiervoor niet uit te breken.

In zijn *Goichidai Kikigaki* (Dialogen) schreef Rennyō Shōnin, de legendarische 8ste hoofdbabt van de Honganji (15de eeuw) hierover: 'Samenzijn met volgelingen van de Boeddha is heilzaam en leerrijk. Al wat gedaan en gezegd wordt is geïnspireerd door de Leer van de Boeddha en is dus heilzaam.'

Op de keper beschouwd betekent dit dat de minste uitgesproken gedachte, elke getuigenis van een persoonlijke ervaring, hoe banaal (vanuit het standpunt van de spreker) en bescheiden ook, ooit voor iemand nuttig zal zijn en vruchten zal afwerpen! Ook dat is een toepassing van de

drievoudige wijsheid en van de wet van oorzaak en noodzakelijke gevolgen.

⊗... En wanneer we dan niets van al deze goede voornemens terechtbrengen laten we dan toch teminste wéten dat we falen. Het besef van onze tekortkomingen zal ons helpen ze gaandeweg te overkomen en ervan bevrijd te worden.

... en de Nembutsu

Na deze uiteenzetting wordt het u, lezer, duidelijk waar ik met mijn discursieve variatie op een bekend thema wou op aansturen.

De gedragsregel 'horen, zien en zwijgen' kan inderdaad in vele levensomstandigheden en in de dagelijkse omgangstaal (de relatieve waarheid van Nagarjuna waar ik het eerder over had) vaak wijselijk toegepast worden. Het komt er dan op aan precies te weten, te willen en te beslissen of en wanneer we beter het zwijgen bewaren na gehoord te hebben.

Maar met de Nembutsu hebben we niets te willen of te beslissen als we hem horen: als we ten volle de betekenis ervan als totaliteit van Wijsheid/Mededogen beseffen en hem dan spontaan uiten is hij immers niet van óns maar van de Boeddha, van het Boeddhaschap dat tot ons spreekt. Het uitspreken van de Naam is alsdan geen gewoon verbaal reciteren maar het spontane opwellen van dát wat in de diepte van het ware zelf waarlijk en werkelijk ervaren wordt.

De Naam, **Namu Amida Butsu**, is

- ▷ een manifestatie van de absoluteitheid van Amida's Ander-Kracht als Dharma-kāya, als absoluut Mededogen;
- ▷ de aanwezigheid in ons van de onvoorstelbare Voortuiddelijke Geloofte;
- ▷ de Ware Praktijk van ware vestiging van de Geboorte;
- ▷ de uiting van nederigheid in het erkennen en aanvaarden van het eigen onvermogen iets aan de 'eigen' verlichting bij te kunnen dragen en
- ▷ een uiting van dankbaarheid voor het besef dat Amida alle wezens omvat en niet meer loslaat.

Het uitspreken van de Naam is een gebeuren op spiritueel, buitenwerelds vlak en kan dus niet vergeleken worden met 'horen, zien en zwijgen' als wereldse wijsheid.

In de Wijsheid gaan weten én handelen samen. Wanneer dan ons inzicht het stadium voorbij het louter kennen heeft bereikt, vloeien ook horen en handelen - of we dat willen of niet - vanzelf samen in de Naam.

Namu Amida Butsu

JIKOJI-Nieuws

Sektencommissie...

Dat het rapport van de Sektencommissie (en dan vooral de publicatie van de lijst van 189 'verdachte' sekten) heel wat stof heeft doen opwaaien hoeft niet meer gezegd te worden. Dat er uit heel deze geschiedenis ook nog iets positiefs is voortgekomen is misschien minder geweten. Als reactie op dit rapport is namelijk vanuit boeddhistische hoek besloten om de indertijd ter ruste gegane 'Federatie van Boeddhistische Gemeenschappen in België' nieuw leven in te blazen. Hiertoe werd besloten op een eerste voorbereidende vergadering waarop vertegenwoordigers van o.a. Theravada, Tibetaans Boeddhisme en Jodo-Shinshu aanwezig waren. Hoe de hernieuwde 'Federatie' er uit zal zien, en wat haar doelstellingen zullen zijn, wordt in de loop van de maand juni verder besproken. We houden u op de hoogte...

Shitoku 70

Tijdens de jaarlijkse O-Higanviering werd naast Shinran dit jaar ook Shitoku in de bloemetjes gezet. 70 lentes is tenslotte niet niks... Dat het feest een groot succes werd, was niet alleen te danken aan het schitterende weer die dag, maar zeker en vooral aan de vele aanwezige vrienden [zelfs uit het verre Baden-Baden], familie en kennissen die ter deze gelegenheid naar Jikoji waren afgezakt... Hartelijk dank aan allen die hebben bijgedragen -

door hun inzet of gewoon door aanwezig te zijn - aan het succes van deze dag. Het geld dat werd geschonken voor de aanschaf van een boekenbon heeft inmiddels een nieuwe bestemming gevonden. Shitoku heeft namelijk besloten dit geld over te maken aan hulporganisaties die zich inzetten voor de hulpbehoevenden in Afrika...

Schoonmaakdag

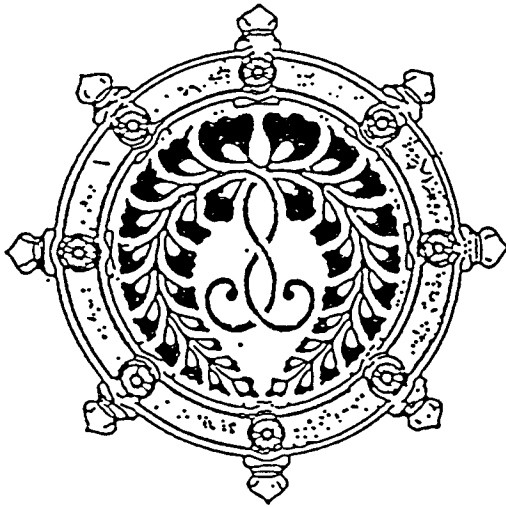
Op 1 mei, Dag van de Arbeid, werd gewoontegetrouw de Tempel aan een schoonmaakbeurt onderworpen. Met de bouwingswerken van afgelopen jaar was dit meer dan nodig. Alhoewel de opkomst van vrijwilligers (m/v) dit jaar wat matiger was (stille wenk), is men er toch weer in geslaagd het grofste vuil onder de knie te krijgen. Aan al deze dapperen, Gasshō. Diegenen die aan het volgende schoonmaakfeestijn willen deelnemen houden alvast het laatste weekend van september vrij...(nog stillere wenk).

Cursussen

De cursussen voor dit jaar zitten er weeral op en er worden al volop plannen gemaakt voor het nieuwe jaar. Dat er nieuwe cursussen komen staat reeds vast, wat echter de onderwerpen betreft is er nog wat bedenktijd nodig. Ook in verband met de cursussen is de idee geopperd om deze voortaan op zaterdagochtend te laten doorgaan i.p.v. op vrijdagavond. Graag hadden wij uw mening hieromtrent gehoord...

ROOSTER DER BIJEENKOMSTEN
Zomer 1997

- Di 10.06 19.30 Juseige (Ru)
Di 17.06 19.30 Junirai (K)
Di 24.06 19.30 Amida-kyo (P)
- Di 01.07 19.30 Sambutsuge (Ré)
Di 08.07 19.30 Juseige (Yi)
Di 15.07 19.30 Junirai (Ru)
Di 22.07 19.30 Amida-kyo (K)
Di 29.07 19.30 Sambutsuge (P)
- Di 05.08 19.30 Juseige (Ré)
Di 12.08 19.30 Junirai (Y)
Zo 17.08 10.30 O-Bon - Gedachtenis van de Overledenen - Shoshinge
Di 19.08 19.30 Amida-kyo (Ru)
Di 26.08 19.30 Sambutsuge (K)
- Di 02.09 19.30 Juseige (P)
Di 09.09 19.30 Junirai (Ré)
Di 16.09 19.30 Amida-kyo (Y)
Zo 21.09 10.30 O-Higan - Herfstviering - Shoshinge

J I K O J I

Tempel van het Licht van Mededogen

CENTRUM VOOR SHIN-BOEDDHISME v.z.w.
Pretoriastraat 68
2600 Antwerpen-Berchem

Tel. (Sh.A.Peel)	03/218.73.63
Fax	03/281.63.33
Tel. (Y.Br.Van Parijs)	03/281.56.58
E-mail	yuho@iglo.be

Verantwoordelijk uitgever : Y.B.Van Parijs - Callensstraat 38, 2600 Antwerpen-Berchem

Overname toegelaten mits bronvermelding en bewijsexemplaar

Drukkerij De Cliché - 2600 Berchem